

וּבְאֵין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
 לְהוֹן אֹרִייתָא, לְגַלְאָה לֹון רִזִין עֵילְאִין.
 עַלִייהוּ פְתִיב (דברים ד ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה'
 אֲלֵהִיכֶם חַיִּים פְּלֶכֶם הַיּוֹם.

ימין ושמאל.
 אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא נִתֵּן לָהֶם תּוֹרָה לְגַלוּת לָהֶם
 סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים, עַלִייהֶם כְּתוּב
 (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה'
 אֲלֵהִיכֶם חַיִּים פְּלֶכֶם הַיּוֹם.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. (דניאל ב כב) יוֹדֵעַ מַה
 בַּחֲשֻׁכָה וְהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרָה. אָף
 עַל גַּב שֶׁהָאוֹר עִמּוֹ שׁוֹרָה, יוֹדֵעַ
 מַה בַּחֲשֻׁכָה, וְהֵינּוּ מַה שֶׁכְּתוּב
 (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים
 וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. וְהָאֵם
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֶּף, וְהָרִי אֲמַרְנוּ
 שְׁהָרִי חֲכָמָה הִיְתָה בְּסַמִּיכוֹת
 הַפְּסוּקִים בְּכָל מַה שֶׁנֶּאֱמַר? וְכַעַת
 פֶּשֶׁט הַכְּתוּב אָנוּ צְרִיכִים,
 שְׁאֲבָרְהֶם הִיָּה, וְיִצְחָק הִיָּה,
 וְיַעֲקֹב הִיָּה. אָמַר לוֹ: אָף עַל גַּב
 שְׁהִיָּו, אֵת הַחֲכָמָה שֶׁל הַפְּסוּקִים
 הַסְּתַכְלֵתִי לְדַעַת.

רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (תהלים טו) מִזְמוֹר
 לְדוֹד ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלֶיךָ מִי יִשְׁכֵּן
 בְּהַר קְדוֹשׁ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְעֵל
 צֶדֶק וְדָבַר אֱמֶת בְּלִבּוֹ וְגו'. מַה
 מְשֻׁמֵּעַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי
 יוֹסִי, אֵלּוּ הַעֲשָׂרָה הֵם פְּנִגָּד
 עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁעֲתִידִים בָּנָיו
 שֶׁל יַעֲקֹב לִקְיָם בְּמִקּוֹם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי אֶחָד עֲשָׂר
 הֵם? אָמַר לוֹ, לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ
 לֹא עָשָׂה לְרַעְהוּ רְעָה - דְּבָר אֶחָד
 הֵם, שֶׁכָּל הַמְּרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ, מֵיָד
 עָשָׂה עִמּוֹ רְעָה. לֹא רָגַל בְּלְשׁוֹנוֹ
 - לֹא עָשָׂה עִמּוֹ רְעָה. וְכִי מִי שֵׁם
 אֵת אֵלֶּה פְּנִגָּד עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת?
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל עֲשֵׂרֶת
 הַדְּבָרוֹת מְשַׁתְּמָעִים מֵהֶם. הוֹלֵךְ
 תָּמִים - פְּנִגָּד אֲנִי ה' אֱלֹהֶיךָ.
 מְלַמֵּד שְׁצָרִיךְ אָדָם לְקַבֵּל עָלָיו
 אֵימַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְאֵין לוֹ
 רְשׁוּת לְהִרְהֵר בָּמָה שְׁאִינוּ יְכוּל
 לְהַשִּׁיג, מְשַׁמֵּעַ שֶׁכְּתוּב אֲנֹכִי ה'

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב. (דניאל ב כב) יוֹדֵעַ מַה
 בַּחֲשֻׁכָה וְהָאוֹר עִמּוֹ שֶׁהָאוֹר
 עִמּוֹ שֶׁהָאוֹר עִמּוֹ שֶׁהָאוֹר עִמּוֹ
 שְׁרִי, יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֻׁכָה. וְהֵינּוּ דְכִתְיִב,
 (ירמיה כג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ
 נְאֻם ה'. וְיָמִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה הַכִּי, וְהָא אֲמַרְן
 דְּהָא חֲכָמָתָא הוּא בְּסַמִּיכוֹתָא דְקָרְאִי, בְּכָל מַה
 דְּאִיתְמַר, וְהָאִידְנָא פְּשִׁיטוֹתָא דְקָרְא צְרִיכְנָא,
 דְּאֲבָרְהֶם הוּא, וְיִצְחָק הוּא, וְיַעֲקֹב הוּא. אָמַר
 לִיָּה אָף עַל גַּב דְּהוּו, חֲכָמָתָא דְקָרְאִי אֶסְתַּפְּלִנָּא
 לְמַנְדַּע.

רַבִּי יִצְחָק פִּתַּח, (תהלים טו א) מִזְמוֹר
 לְדוֹד ה' מִי יִגּוֹר בְּאַהֲלֶיךָ מִי יִשְׁכֵּן
 בְּהַר קְדוֹשׁ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְעֵל
 צֶדֶק וְדָבַר אֱמֶת בְּלִבּוֹ וְגו'. מַאי
 מְשֻׁמֵּעַ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר רַבִּי יוֹסִי, אֵלִין
 עֲשָׂרָה, אֵינוֹן פְּנִגָּד עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת, שֶׁעֲתִידִין
 בָּנָיו שֶׁל יַעֲקֹב, לִקְיָים בְּמִקּוֹם הַהוּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָא חַד סַר אֵינוֹן. אָמַר לִיָּה
 לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ, לֹא עָשָׂה לְרַעְהוּ
 רְעָה, חַד מְלָה אֵינוֹן. דְּכָל הַמְּרַגֵּל בַּחֲבֵרוֹ,
 מֵיָד עָשָׂה עִמּוֹ רְעָה. לֹא רָגַל בְּלְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה
 עִמּוֹ רְעָה. וְכִי מֵאֵן שׁוּיָא לְאֵלִין, פְּנִגָּד עֲשֵׂרֶת
 הַדְּבָרוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פְּלֵהוּ עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרוֹת,
 מְשַׁתְּמָעִי מִיְנִייהוּ. הוֹלֵךְ תָּמִים, פְּנִגָּד
 (שמות כ ב) אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. מְלַמֵּד שְׁצָרִיךְ אָדָם
 לְקַבֵּל עָלָיו אֵימַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְאֵין לוֹ
 רְשׁוּת לְהִרְהֵר בָּמָה שְׁאִינוּ יְכוּל לְהַשִּׁיג, מְשַׁמֵּעַ

אֱלֹהֶיךָ סָתֵם. כְּתוּב כַּאֲן הוֹלֵךְ תָּמִים, וְכָתוּב שָׁם (דברים יח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, וְאִין לָךְ רִשּׁוֹת לְהִרְהוֹר עַל מַה שְּׁלֹא הִרְשִׁית.

וּפְעַל צָדֵק - כִּנְגַד לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם. מִכַּאֲן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיךְ לָךְ דְּבַר עוֹמֵד כִּנְגַד חִילוֹל ה'. מִנֵּיין לָנוּ? מִמַּסִּית, שְׁכָתוּב (שם יא) יָדָךְ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ. לְמַה? פִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִם הִרְגֵּ אֹתוֹ, נִקְרָא צַדִּיק, מִקְנֵא וּפְעַל צָדֵק, וְזֶהוּ וּפְעַל צָדֵק.

וְדַבֵּר אָמֶת בְּלִבְכוּ, - כִּנְגַד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵינִם כְּסִדְרָם, וְאֵךְ עַל גַּב שְׂאִינִם כְּסִדְרָם, אֵיין זֶה מְשֻׁנָּה לָנוּ. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרַעְהוֹ רְעָה - כִּנְגַד לֹא תַעֲנֶה בְרַעַף עַד שֶׁקָּר. וְחִרְפָּה לֹא נִשָּׂא עַל קְרוֹבוֹ, כִּנְגַד מְחַלֵּל שְׁבִתוֹת בְּפִרְהוֹסֵיא. ר' יוֹסִי אֹמְרִי, כִּנְגַד לֹא תִגְנוּב. דְּכָתוּב, (שמות כב ב) אִם זָרְחָה הַשְּׁמֶשׁ עָלָיו. נִבְזָה בְּעֵינָיו נִמְאָס, כִּנְגַד לֹא תִרְצַח. מִי שֶׁהוּא נִבְזָה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲשֶׂה קִטְטָה שִׁהְרַג, וְלֹא יִהְרַגְהוּ.

וְאֵת יְרֵאִי ה' יִכְבֹּד, - כִּנְגַד כִּבְדֵּ אֶת אֲבִיךָ וְאֵת אִמְךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עַל הַפֶּל חַיִּב אָדָם לְכַבֵּד אֲבָיו וְאִמּוֹ. יֵצֵא מִכָּלל זֶה - אִם יֹאמְרוּ לוֹ לְעַבֹד עַל דְּבָרֵי תוֹרָה אוֹ לְעַבֹד עֲבוּדָה זָרָה, שְׂאִינֵנו חַיִּב לְכַבֵּדֵם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאֵת יְרֵאִי ה' יִכְבֹּד.

נִשְׁבַּע לְהִרְעֹ וְלֹא יִמַר, - כִּנְגַד לֹא תִנְאֵף. שְׁהָרִי אִם יֵצְרוּ רוֹצֵה לְשַׁלֵּט עָלָיו, יִטִּיל שְׁבוּעָה עַל יֵצְרוֹ, כִּמוֹ בּוֹעֵז שְׂאִמֵּר (רות א) חֵי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר.

דְּכָתוּב אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ סָתֵם. כְּתוּב הֵכָא הוֹלֵךְ תָּמִים, וְכָתוּב הָתֵם (דברים יח א) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִין לָךְ רִשּׁוֹת לְהִרְהוֹר עַל מַה שְּׁלֹא הִרְשִׁית.

וּפְעַל צָדֵק, כִּנְגַד לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פְּנֵי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם. מִכַּאֲן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיין לָךְ דְּבַר עוֹמֵד כִּנְגַד חִילוֹל ה'. מִנֵּא לָן. מִמַּסִּית. דְּכָתוּב (שם יא) יָדָךְ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ. לְמַה, פִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל ה' אֱלֹהֶיךָ. וְאִי קִטִּיל לִיָּהּ, נִקְרָא צַדִּיק, מִקְנֵא, וּפְעַל צָדֵק, וְזֶהוּ וּפְעַל צָדֵק.

וְדַבֵּר אָמֶת בְּלִבְכוּ, - כִּנְגַד לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית אֵינּוֹן כְּסִדְרָן, וְאֵךְ עַל גַּב דְּלִית אֵינּוֹן כְּסִדְרָן, לִית לָן כְּה. לֹא רָגַל עַל לְשׁוֹנוֹ לֹא עָשָׂה לְרַעְהוֹ רְעָה, כִּנְגַד לֹא תַעֲנֶה בְרַעַף עַד שֶׁקָּר. וְחִרְפָּה לֹא נִשָּׂא עַל קְרוֹבוֹ, כִּנְגַד מְחַלֵּל שְׁבִתוֹת בְּפִרְהוֹסֵיא. ר' יוֹסִי אֹמְרִי, כִּנְגַד לֹא תִגְנוּב. דְּכָתוּב, (שמות כב ב) אִם זָרְחָה הַשְּׁמֶשׁ עָלָיו.

נִבְזָה בְּעֵינָיו נִמְאָס, כִּנְגַד לֹא תִרְצַח. מִאֵן דְּאִיהוּ נִבְזָה בְּעֵינָיו, לֹא יַעֲבִיד קִטְטָה דִּיקְטוֹל, וְלֹא יִקְטְלוֹנִיָּהּ.

וְאֵת יְרֵאִי ה' יִכְבֹּד, - כִּנְגַד כִּבְדֵּ אֶת אֲבִיךָ וְאֵת אִמְךָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עַל הַפֶּל חַיִּיב אָדָם לְכַבֵּד אֲבָיו וְאִמּוֹ, יֵצֵא מִכָּלל זֶה, אִם יֹאמְרוּ לוֹ לְעַבֹד עַל דְּבָרֵי תוֹרָה אוֹ לְעַבֹד עֲבוּדָה זָרָה, שְׂאִינֵנו חַיִּיב לְכַבֵּדֵם. הֵדָא הוּא דְכָתוּב, וְאֵת יְרֵאִי ה' יִכְבֹּד.

נִשְׁבַּע לְהִרְעֹ וְלֹא יִמַר, - כִּנְגַד לֹא תִנְאֵף. דְּהָא אִם יֵצְרוּ בְּעֵי לְשַׁלֵּטָאָה עָלֵיהּ, יִטִּיל שְׁבוּעָה עַל יֵצְרוֹ, כִּבּוֹעֵז, דְּאִמֵּר (רות ג א) חֵי ה' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר.

בכספו לא נתן בנשך, האי הוא כנגד לא תגנוב. דאי הוא לא אוזיף ברבייתא, ודאי לא יזיל ויגנוב. ושחד על נקי לא לקח, כנגד לא תחמד. אמר רבי יוסי בן קיסמא, כנגד אלו נאמר ביצקב עשרה אחרים, שפיתוב (בראשית כח) ויפגע במקום - א'. וילן שם - ב'. פי בא השמש - ג'. ויקח מאבני המקום - ד'. וישם מראשותיו - ה'. וישכב במקום ההוא - ו'. ויחלם והנה סלם מצב ארצה - ז'. וראשו מגיע השמימה - ח'. והנה מלאכי אלהים - ט'. - עולים ויורדים בו - י'. הנה עשרה.

דבר אחר, ויפגע במקום - רבי בו פתח, (שיר א) אל תראני שאני שחרחרת ששופתני השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי. הרי חוזר על יצקב, ששלטון יצקב בראשונה היה השמש, וחזר אותו השלטון לעשו, והעבר ממנו. ויצקב אמר, אל תראני שאני שחרחרת, שהרי נתן לי שלטון הלבנה, שהיא שחררה לעתים וזמנים. ששופתני השמש - כשהעבר ממני שלטון השמש. בני אמי נחרו בי - זהו עשו, שפיתוב (בראשית כז) וישטם עשו את יצקב. שמני נטרה את הפרמים - שפיתוב (שם לא) הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה. פרמי שלי לא נטרתי - שפיתוב (שם ל) ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי. ויפגע במקום - רבי יצחק אמר, (שם כח) באיזה מקום פגע? במקום שעתיד לעמד בית המקדש, והתפלל שם. רבי יהודה אומר, היום היה גדול, ורצה להלך ולא יכל.

אמר רבי יוסי, התפלל באותו מקום והתחיל להתרעם לפניו קונו על שהעבר ממנו אותו

בכספו לא נתן בנשך, האי הוא כנגד לא תגנוב. דאי הוא לא אוזיף ברבייתא, ודאי לא יזיל ויגנוב. ושחד על נקי לא לקח, כנגד לא תחמד.

אמר רבי יוסי בן קיסמא, כנגד אלו נאמר ביצקב עשרה אחרים, דכתיב ויפגע במקום, א'. וילן שם, ב'. פי בא השמש, ג'. ויקח מאבני המקום, ד'. וישם מראשותיו, ה'. וישכב במקום ההוא, ו'. ויחלום והנה סלם מצב ארצה, ז'. וראשו מגיע השמימה, ח'. והנה מלאכי אלהים, ט'. עולים ויורדים בו, י'. הא עשרה. (דף לה ע"א)

דבר אחר ויפגע במקום, רבי בו פתח, (שה"ש א) אל תראני שאני שחרחרת ששופתני השמש בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הפרמים פרמי שלי לא נטרתי. הא אתחזר על יצקב, דשלטנא דיצקב בקדמיתא הוה שמשא, ואתחזר ההוא שולטנא לעשו, ואתעבר מניה. ויצקב אמר, אל תראני שאני שחרחרת, דהא אתיהיבת לי שלטנא דסיהרא, דהיא אוכמא לעידנין וזמנין. ששופתני השמש, כד אתעבר מני שלטנא דשמשא.

בני אמי נחרו בי, זהו עשו. דכתיב, (בראשית כז מא) וישטם עשו את יצקב. שמני נטרה את הפרמים, דכתיב (שם לא ב) הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה. פרמי שלי לא נטרתי, דכתיב (שם ל ל) ועתה מתי אעשה גם אנכי לביתי.

ויפגע במקום, רבי יצחק אמר, באיזה מקום פגע, במקום שעתיד לעמוד בית המקדש, והתפלל שם. רבי יהודה אומר, היום היה גדול, ורצה להלך ולא יכיל.

אמר רבי יוסי, התפלל באותו מקום, והתחיל